

Vec C-572/21

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

16. september 2021

Vnútroštátny súd:

Högsta domstolen

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

14. september 2021

Navrhovateľka:

CC

Odporca:

VO

C-572/21 – 1

ZÁPISNICA

[omissis]

[omissis]

2021-09-14

[omissis]

ÚČASTNÍCI KONANIA

Navrhovateľka

CC

[omissis]

Odporca

VO

[omissis]

PREDMET

Opatrovnícke právo k dieťaťu atď.

NAPADNUTÉ ROZHODNUTIE

Rozhodnutie 2020-11-11 [omissis], ktoré vydal Hovrätten över Skåne och Blekinge (Odvolací súd Malmö, Švédsko)

Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko), ktorý vyzval účastníkov konania, aby predložili svoje pripomienky k predbežne formulovanej otázke, rozhodol takto:

ROZHODNUTIE

Högsta domstolen (Najvyšší súd) rozhodol predložiť Súdnemu dvoru Európskej únie návrh na začatie prejudiciálneho konania uvedený v **prílohe A** tejto zápisnice.

Konanie vo veci sa prerušuje až do rozhodnutia Súdneho dvora.

[omissis]

PRÍLOHA A

ZÁPISNICA

[omissis]

NÁVRH NA ZAČATIE PREJUDICIÁLNEHO KONANIA

Kontext

- 1 CC a VO majú spolu syna M, ktorý sa narodil v roku 2011. CC má M vo výlučnej starostlivosti od jeho narodenia. M žil vo Švédsku do októbra 2019, keď začal navštevovať internátnu školu v Rusku.
- 2 Dňa 13. decembra 2019 VO podal žalobu proti CC. Predovšetkým žiadal, aby mu bola priznaná výlučná starostlivosť o M. Subsidiárne VO žiadal, aby sa M zveril do spoločnej starostlivosti jemu a CC, a aby mal jeho syn obvyklý pobyt u neho. Tieto požiadavky vzniesol aj v rámci podaného návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.
- 3 CC namietala voči týmto požiadavkám. V prvom rade žiadala, aby M zostal v jej výlučnej starostlivosti a subsidiárne, aby mali s VO svojho syna v spoločnej starostlivosti. Tieto požiadavky vzniesla aj v rámci podaného návrhu na nariadenie predbežného opatrenia.
- 4 Okrem toho CC žiadala, aby tingsrätt (súd prvého stupňa) zamietol žalobu, ktorú podal VO, ako neprípustnú, pokiaľ ide o opatrovnícke právo a bydlisko. Na podporu svojej námietky neprípustnosti uviedla, že M má svoj obvyklý pobyt v Rusku a že v dôsledku toho nemajú švédske súdy právomoc rozhodovať o otázkach rodičovských práv a povinností vo vzťahu k M. Podľa CC M v októbri 2019 presunul svoj obvyklý pobyt do Ruska. V každom prípade podľa CC by M získal obvyklý pobyt v Rusku neskôr.
- 5 VO napadol námietku neprípustnosti, ktorú vzniesla CC. Tvrdil, že M má stále obvyklý pobyt vo Švédsku a že v každom prípade mal obvyklý pobyt vo Švédsku v čase podania žaloby.

Preskúmanie právomoci zo strany tingsrätt (súd prvého stupňa) a Hovrätten (odvolací súd)

- 6 Tingsrätt (súd prvého stupňa) najprv rozhodol o otázke, či sa má právomoc posudzovať s ohľadom na nariadenie Brusel II¹ alebo na Haagský dohovor z roku 1996².

¹ Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. ES L 338, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243) (ďalej len „nariadenie Brusel II“).

- 7 Tingsrätt (súd prvého stupňa) konštatoval, že podľa článku 61 nariadenia Brusel II má toto nariadenie prednosť pred dohovorom, ak má dieťa svoj obvyklý pobyt v jednom z členských štátov Európskej únie. Podľa tohto súdu by sa pri uplatňovaní tohto ustanovenia malo vychádzať z miesta obvyklého pobytu dieťaťa v čase podania žaloby.
- 8 Na základe tohto predpokladu a vzhľadom na to, že M v čase podania žaloby nepresunul svoje obvyklé bydlisko do Ruska, tingsrätt (súd prvého stupňa) zastával názor, že otázku právomoci treba preskúmať s ohľadom na nariadenie Brusel II a že článok 8 ods. 1 tohto nariadenia určuje právomoc švédskych súdov rozhodovať o tomto spore. Námetka neprípustnosti, ktorú vzniesla CC, bola preto zamietnutá.
- 9 Hovrätten (odvolací súd) potvrdil rozhodnutie tingsrätt (súd prvého stupňa), že švédske súdy majú právomoc podľa článku 8 ods. 1 nariadenia Brusel II.

Preskúmanie návrhov na nariadenie predbežného opatrenia zo strany tingsrätt (súd prvého stupňa) a Hovrätten (odvolací súd)

- 10 Tingsrätt (súd prvého stupňa) predbežným opatrením nariadil, aby bol M zverený do výlučnej starostlivosti VO. Hovrätten (odvolací súd) zrušil toto rozhodnutie. Preto je M vo výlučnej starostlivosti CC. O tejto veci prebieha konanie na tingsrätt.

Konanie na Högsta domstolen (Najvyšší súd)

- 11 CC žiadala, aby Högsta domstolen povolil dovolanie a zamietol žalobu vo veci opatrovníckeho práva a bydliska, ktorú podal VO, ako neprípustnú. Podľa CC sa právomoc musí preskúmať s ohľadom na Haagský dohovor, takže švédske súdy nemajú právomoc rozhodovať o spore. Uvádza, že sa obrátila na ruský súd, ktorý 20. novembra 2020 uznal svoju právomoc vo všetkých otázkach rodičovských práv a povinností týkajúcich sa M.
- 12 CC žiadala, aby Högsta domstolen (Najvyšší súd) preložil Súdnemu dvoru Európskej únie návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu článku 61 nariadenia Brusel II.
- 13 VO zotrval na svojom stanovisku k otázke obvyklého pobytu a tvrdil, že je nevyhnutné, aby sa prebiehajúce konanie vo veci opatrovníckeho práva urýchlene ukončilo.
- 14 Högsta domstolen (Najvyšší súd) zatiaľ nerozhodol, či treba povoliť dovolanie v tomto konaní.

² Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa, podpísaný v Haagu 19. októbra 1996.

Právny rámec

Nariadenie Brusel II

- 15 Podľa článku 8 ods. 1 nariadenia Brusel II majú súdy členského štátu právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania. Na základe článku 16 sa konanie na súde zvyčajne považuje za začaté momentom podania písomnosti, ktorou sa začína konanie.
- 16 Pri uplatňovaní článku 8 ods. 1 sa uplatňuje zásada *perpetuatio fori*. To znamená, že po začatí konania si súd, ktorý má právomoc, zachováva svoju právomoc aj v prípade, že dieťa počas konania presunie svoje obvyklé bydlisko do iného členského štátu. [omissis]
- 17 Vzťah medzi nariadením Brusel II a Haagským dohovorom upravuje článok 61 uvedeného nariadenia. Tento článok stanovuje, že nariadenie má prednosť pred dohovorom okrem iného vtedy, ak má dotknuté dieťa svoj obvyklý pobyt na území členského štátu.

Haagský dohovor

- 18 V článku 5 ods. 1 Haagskeho dohovoru sa uvádza, že právomoc prijímať opatrenia na ochranu dieťaťa alebo jeho majetku majú justičné alebo správne orgány zmluvného štátu, kde má dieťa svoj obvyklý pobyt. Podľa článku 5 ods. 2 dohovoru majú v prípade zmeny obvyklého pobytu dieťaťa do iného zmluvného štátu spravidla právomoc orgány štátu nového obvyklého pobytu.
- 19 Na rozdiel od nariadenia Brusel II sa zásada *perpetuatio fori* neuplatňuje v súvislosti s uplatňovaním Haagskeho dohovoru. V prípade, že teda dôjde k zmene obvyklého pobytu dieťaťa do nového štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru, prvý zmluvný štát dohovoru už nemá právomoc. [omissis]

Nevyhnutnosť podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 20 Tak tingsrätt (súd prvého stupňa), ako aj Hovrätten (odvolací súd) konštatovali, že M mal v čase začatia konania na tingsrätt obvyklý pobyt vo Švédsku, a preto majú švédske súdy právomoc na prejednanie tejto veci podľa článku 8 ods. 1 nariadenia Brusel II. Odvtedy sa väzba M s Ruskom posilnila a ruský súd uznal svoju právomoc rozhodnúť o žalobe, ktorá mu bola predložená.
- 21 V tejto súvislosti by mohlo byť dôležité vedieť, či sa v prejednávanej veci uplatňuje zásada *perpetuatio fori*. Skutočnosť, že táto zásada sa uplatňuje vo vzťahu k iným členským štátom znamená, že pre právomoc švédskych súdov je irelevantné, či dieťa v priebehu konania zmení svoj obvyklý pobyt do inej krajiny Európskej únie (pozri bod 16 [vyššie]). Otázkou je, či sa článok 8 ods. 1 nariadenia Brusel II uplatňuje rovnako v prípade, ak sa v priebehu konania zmení

obvyklý pobyt dieťaťa do tretieho štátu, ktorý je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru.

- 22 Táto vec tiež naskoľuje otázky výkladu článku 61 nariadenia Brusel II. Ako už bolo uvedené, z tohto článku vyplýva, že nariadenie Brusel II má prednosť pred Haagskym dohovorom, ak má dieťa svoj obvyklý pobyt na území členského štátu. Tento článok však nespresňuje okamih, ku ktorému by sa malo posudzovať miesto obvyklého pobytu dieťaťa (pozri vyššie uvedené úvahy o relevantnej otázke na účely uplatňovania článku 8 ods. 1) V tomto článku sa tiež neuvádza, či sa obmedzuje na vzťahy medzi členskými štátmi, alebo má širší rozsah pôsobnosti (pozri článok 60 [nariadenia Brusel II]).
- 23 Tieto otázky skúmali vnútroštátne sudy členských štátov. Francúzsky Cour de cassation (Kasačný súd) vo svojom rozsudku rozhodol, že francúzsky súd už nemá právomoc, keď sa obvyklý pobyt detí dotknutých v tejto veci v priebehu konania presunul z Francúzska do Švajčiarska [pozri rozsudok č. 557 z 30. septembra 2020, 19-14.761, Cour de cassation, première chambre civile (Kasačný súd, prvá občianskoprávna komora) FR:CCASS:2020:C100557]. Nemecké sudy vykonali podobné posúdenie [pozri napríklad Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Vyšší krajský súd, Frankfurt nad Mohanom), 5. november 2019, 8 UF 152/19, DE:OLGHE:2019:1105.8UF152.19.00, Saarländisches Oberlandesgericht (Vyšší krajský súd Sárska) z 26. augusta 2015, 9 UF 59/15, DE:OLGSL:2015:0826:9UF59.15.0A Kammergericht Berlin (Vyšší krajský súd Berlín), 2. marec 2015, 3 UF 156/14 a Oberlandesgericht Karlsruhe (Vyšší krajský súd Karlsruhe), 12. november 2013, 5 UF 140/11].
- 24 V právnej náuke boli prezentované rôzne názory na to, ako v tejto súvislosti vykladať článok 8 ods. 1 a článok 61. Niektorí autori tvrdia, že zásada *perpetuatio fori* sa uplatňuje aj v prípade presunu obvyklého pobytu do tretieho štátu, ktorý je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru (pozri napríklad Richard Blauwhoff a Lisette Frohn v „Vesna Lazić“ (vyd.), *Regulation Brussels II bis Guide for Application*, 2018, s. 86, f, ako aj Thalia Kruger a Liselot Samyn, „Brussels II bis: successes and suggested improvements“, *Journal of Private International Law*, 2016, s. 153). Iní autori sa domnievajú, že nariadenie Brusel II nemá prednosť pred Haagskym dohovorom, ak dieťa presunie svoj obvyklý pobyt do tretieho štátu, ktorý je zmluvnou stranou dohovoru (pozri napríklad de Boer, T.M., „What we should not expect from a recast of the Brussels II bis regulation“, *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2015, s. 15 f., ako aj Ulrich Magnus a Peter Mankowski (vyd.) „European Commentaries on Private International Law“, zväzok IV, Brussels II bis Regulation, 2017, článok 61, poznámka 2).
- 25 Za týchto podmienok nemožno považovať za jasné alebo preukázané, že súd členského štátu si zachováva svoju právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností, ak sa po začatí konania na súde členského štátu, ale pred rozhodnutím vo veci, obvyklý pobyt dieťaťa presunie do tretieho štátu, ktorý je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

- 26 Svojím návrhom na začatie prejudiciálneho konania Högsta domstolen (Najvyšší súd, Švédsko) žiada, aby Súdny dvor odpovedal na túto prejudiciálnu otázku:

Zachováva si súd členského štátu svoju právomoc podľa článku 8 ods. 1 nariadenia Brusel II, ak dieťa, ktorého sa konanie týka, presunie v priebehu konania svoj obvyklý pobyt z členského štátu do tretieho štátu, ktorý je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru z roku 1996 (pozri článok 61 uvedeného nariadenia)?

Návrh na skrátené konanie

- 27 Toto konanie sa týka otázok opatrovníckeho práva a bydliska chlapca narodeného v roku 2011. Toto konanie sa začalo v decembri 2019. Je nevyhnutné, aby sa o otázke právomoci rozhodlo čo najskôr. Högsta domstolen (Najvyšší súd) preto navrhuje, aby prejudiciálne konanie prebehlo v skrátenom konaní (článok 105 rokovacieho poriadku).

PRACOVNÝ DOKUMENT